

Vlaanderen
verbeelding werkt

HULST (*Ilex aquifolium*)

BASISEIGENSCHAPPEN

STANDPLAATS

- Hulst vindt men veelal als struik of kleinere boom in bossen waar veel beuken staan.
- De soort verdraagt schaduw goed en gedijt als kleine struik ook op vrij donkere plekken.
- De soort verdraagt echter ook goed de volle zon: op lichtrijkere plekken groeit ze zelfs een stuk hoger.
- Ook in plantsoenranden, hagen en houtkanten komt men hulst tegen.

BODEMSOORT

- De bodems waarop hulst groeit kunnen zowel zandig als lemig zijn.
- De soort houdt van redelijk droge, matig voedselrijke en tamelijk zure tot bijna neutrale bodems.

ECOSYSTEEMDIENSTEN

REGULEREND

Bestuiving

- De hulst is een tweehuizige plant: de mannelijke en de vrouwelijke bloem komen op verschillende planten (huizen) voor. Dat betekent dus ook dat er mannelijke en vrouwelijk bomen nodig zijn voor de bestuiving.
- De hulst wordt door insecten bestoven.

Vlaanderen
verbeelding werkt

ONDERSTEUNEND

Bodemvorming

- Slecht afbrekend strooisel; onder hulst kan bijna niets groeien

Kringloop van voedingsstoffen

CULTUREEL

Spirituele en culturele waarden

- Dat de hulst – zeker tot een tiental jaar geleden – zo populair was om het huis rond de kerst mee te versieren, heeft natuurlijk te maken met dat wintergroen zijn.
- Dat gebruik dateert trouwens al vanuit voorchristelijke tijden. Zo hadden de Romeinen de gewoonte om tijdens de saturnaliën aan vrienden een takje hulst te sturen om daarmee hun beste wensen over te brengen. (Saturnaliën waren feesten ter ere van Saturnus, die gevierd werden vanaf 17 december.)
- De eerste christenen versierden hun kerkjes, of de plaatsen waar ze de eucharistie vierden, met hulst. Sommige auteurs brengen dat gebruik in verband met het gebruik van hulst bij de saturnaliën. Hoewel het een heidense oorsprong had, duldde de Kerk dat men in de kerstperiode die versieringen met hulst en maretak gebruikte. Om die reden echter waren beide planten slechts 'heilig' in de kerstperiode, maar vanaf driekoningen (6 januari) moesten deze planten weer het huis uit, omdat ze dan hun 'duivelse' karakter terugkregen.
- De hulst is met zijn stekelige bladeren en rode bessen in de beeldende kunst een zinnebeeld van Christus' doornenkroon. Soms zegt men dat het hout van het kruis waaraan Christus gekruisigd was van de hulst afkomstig was. Vervolgens symboliseert hulst het lijden en de kruisdood. Hiervan afgeleid is de betekenis in de beeldende kunst als meer algemeen symbool van boetvaardigheid.
- Volgens oud bijgeloof zou hulst bescherming bieden tegen blikseminslag en tegen vijandige machten, zoals demonen en heksen, en ander ongeluk.
- Vroeger dacht men ook dat het omhakken van hulst ongeluk bracht. Mogelijk ontstond dat bijgeloof door de groenblijvende bladeren en het feit dat de bessen erg lang aan de boom blijven hangen
- Bokrijk heeft de grootste hulstcollectie van Europa.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Esthetische waarden

- Als altijdgroene struik of boom, en omwille van de rode steenvruchten van de vrouwelijke exemplaren, plant men de soort veelvuldig in tuinen, parken en sierhagen aan.

PRODUCEREND

Voedsel

- Voor mensen zijn de bessen giftig en veroorzaken ze maag- en darmproblemen. 20 à 30 bessen kunnen al dodelijk zijn.
- Vooral lijsters, merels en kleine zoogdieren komen op de bessen af, maar pas na de eerste vorst.
- De appelvink eet als enige de bessen al in de herfst.
- De bladeren en jonge scheuten zijn een lekkernij voor herbivoren zoals konijnen, reeën en herten.
- Er zijn maar weinig insecten die van de hulstbladeren leven. Uitzondering is de larve van de hulstmineervlieg, die enkel voorkomt op de bladeren van de hulst en mijngangen in het bladgroen eet.

Geneeskrachtige middelen

- De jonge bladeren kunnen in juni worden geplukt en gedroogd. Thee die men hiervan trekt, werkt koortsverlagend en urinedrijvend.
- De bessen van hulst dienden als laxeermiddel. Dodoneus (Vlaamse plantkundige en arts die leefde in de 16de eeuw) schrijft: "Bequaem om de winden te scheyden ende de opblasinghen te doen gaen."

Grondstoffen

- Hulsthagen plantte men vroeger vaak aan als weerhagen tegen dieven en vijanden. Door het stekelige karakter is zo'n haag ook geschikt als veekering.
- Vroeger dienden hulsttakken om de schoorsteen mee te vegen of om tussen de hammen te hangen.
- Door de fijne structuur en hardheid is hulsthout ook geschikt voor houtsnijwerk, zoals schaakstukken en inlegwerk.

Vlaanderen
verbeelding werkt

- Men gebruikt het ook als imitatie-ebben: het witte hout kleuren en zo ebbenhout vervangen.
- Overexploitatie maakt dat er weinig grote exemplaren bestaan.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Bronnen

- Goudzwaard, Leo. Loofbomen in Nederland en Vlaanderen. KNNV Uitgeverij, Zeist, 2013.
- Spohn, Margot en Roland. Welke boom is dat? Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 2019.
- van den Bremer, Arie. Basisgids bomen en struiken. KNNV Uitgeverij, Zeist, 2020.
- <https://annetanne.be/kruidenklets/2009/01/05/hulst-ilex-aquifolium/>
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Hulst_\(plant\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Hulst_(plant))
- <https://wilde-planten.nl/hulst.htm>
- https://www.tremele.nl/natuur/plantvdmnd/2011/2011_dec/hulst.htm
- <https://www.plantvanhier.be/plantengids/plant/hulst/27>
- <https://www.ecopedia.be/planten/hulst>